

Nr 81

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lagstiftning om rätt att döda annans hund, m. m.; given den 8 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att jakträttsinnehavare fräntas den befogenhet som han nu har enligt lagen (1938: 274) om rätt till jakt att döda annans hund som löper lös och jagar eller ofredar villebråd. Det skall i stället ankomma på polismyndigheten att avgöra om hunden skall avlivas.

Vidare föreslås att polismyndigheten skall inhämta yttrande från veterinär, innan myndigheten enligt lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar fattar beslut huruvida s. k. bitsk hund skall avlivas. Dessutom begränsas nuvarande bestämmelse i samma lag om rätt för envar att under vissa förutsättningar döda bitsk hund till att gälla endast den som äger eller vårdar hemdjur.

I propositionen föreslås därjämte smärre ändringar i rennäringslagen (1971: 437) och i lagen (1944: 219) om djurskydd.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1938: 274) om rätt till jakt

Härigenom förordnas att 22 § lagen (1938: 274) om rätt till jakt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Löper hund lös i mark där villebråd finnes, äger jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Det åligger den som sålunda upptagit hund att därom ofördröjligen underrätta hundens ägare eller innehavare eller, om denne är okänd eller icke kan träffas, polismyndigheten i orten. Den som vill återfå upptagen hund skall lösa den med femtio kronor, om hunden upptagits under tiden den 1 mars—den 20 augusti, och med tjugofem kronor i annat fall samt utgiva ersättning för hundens föda och övriga kostnader. Har ej ägaren eller innehavaren löst hunden inom en vecka efter det han underrättades om upptagandet eller inom två veckor efter det polismyndigheten underrättades, får jakträttsinnehavaren behålla hunden. Väcker han inom en månad efter utgången av nu angiven tid talan om att i stället erhålla lösen, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utgiva sådan enligt förut angivna grunder.

Jagar eller ofredar hund, som löper lös, villebråd, vare hundens ägare eller innehavare skyldig ersätta jakträttsinnehavaren skada som därigenom må anses hava skett å villebrådsbeståndet.

Låter hund, som löper lös och jagar eller ofredar villebråd, sig icke upptagas och framgår av omständigheterna uppenbarligen, att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, må under tiden från och med den 1 mars till och med den 20 augusti jakträttsinnehavaren eller hans folk döda hunden. Den som sålunda dödat hund skall därom ofördröjligen göra anmälan till polisman i orten vid äventyr att eljest icke äga till sitt fredande åberopa förhållande som nyss sagts.

Låter hund, som löper lös och jagar eller ofredar villebråd, sig icke upptagas får polismyndigheten låta döda hunden, om det är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till övriga omständigheter. Polismyndigheten kan uppdraga åt jakträttsinnehavaren eller hans folk att döda hunden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

¹ Senaste lydelse 1970: 192.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar

dels att 6 och 7 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 3 och 5 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Eftersättes tillsynen över hund, äger *polischefen i orten* meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. Vad sålunda föreskrivits skall bevisligen delgivas hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, äger *polischefen* ock, där så finnes nödigt, låta döda hunden. *Anträffas hunden lös på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga, må den av envar dödas.*

Eftersättes tillsynen över hund, äger *polismyndigheten* meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. Vad sålunda föreskrivits skall bevisligen delgivas hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, äger *polismyndigheten* ock, där så finnes nödigt, låta döda hunden. *Dessförinnan skall polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.*

Anträffas hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur finnas, får hunden, om den ej låter sig upptagas, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

5 §

Den som *icke iakttag*er vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket, straffes med dagsböter.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 3 § tredje stycket andra punkten eller mot föreskrift som meddelats med stöd av 3 § första stycket, dömes till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

3 Förslag till

Lag om ändring i rennäringslagen (1971: 437)

Härigenom förordnas att 93 § rennäringslagen (1971: 437) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

93 §

När renar befinner sig inom betesområde där renskötsel då är tillåten, skall hund i trakten som ej användes i renskötseln hållas i band eller instängd, om ej länsstyrelsen medger annat. Detsamma gäller när renar flyttas, såvida hundens ägare i förväg underrättats om tiden för flyttningen.

Anträffas hund medan den jagar eller på annat sätt ofredar ren inom område där renskötsel då är tillåten, får hunden dödas av den som äger eller vårdar ren. Detsamma skall gälla om hund utan tillsyn anträffas omedelbart efter det att den på sådant område jagat eller på annat sätt ofredat ren.

Den som sålunda dödat hund är skyldig anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Anträffas hund medan den jagar eller på annat sätt ofredar ren inom område där renskötsel då är tillåten, får hunden, *om den ej låter sig upptagas*, dödas av den som äger eller vårdar ren. Detsamma skall gälla om hund utan tillsyn anträffas omedelbart efter det att den på sådant område jagat eller på annat sätt ofredat ren.

Den som sålunda dödat hund är skyldig *att snarast möjligt* anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1944: 219) om djurskydd

Härigenom förordnas att 7 och 9 §§ lagen (1944: 219) om djurskydd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Om slakt av husdjur är särskilt stadgat.

Närmare bestämmelser om avlivning av djur i annat fall än som avses i första stycket meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Nötkreatur som är äldre än åtta månader och hund får kastreras endast om det är påkallat av medicinska skäl.

Nötkreatur som är äldre än åtta månader och hund får kastreras endast om det är påkallat av medicinska skäl, såvida ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordnar annat.

Kastrering av djur får utföras endast av veterinär, om ej Konungen förordnar annat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

¹ Senaste lydelse 1973: 269.

†1 Riksdagen 1974. 1 saml. Nr 81

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 8 mars 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändrad lagstiftning om rätt att döda annans hund, m. m.* och anför.

1 Inledning

Om rätt att döda annans hund finns bestämmelser bl. a. i lagen (1938: 274) om rätt till jakt (jaktlagen), lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar (tillsynslagen) och rennäringslagen (1971: 437).

1968 års riksdag hemställde hos Kungl. Maj:t att frågan om rätt att döda annans hund enligt 22 § tredje stycket *jaktlagen* skulle närmare utredas genom Kungl. Maj:ts försorg (mot. 1968: I: 84 och II: 123, 3LU 1968: 59, rskr 1968: 326).

Enligt beslut av 1969 års riksdag borde Kungl. Maj:t i samband med utredningen i anledning av nämnda beslut av föregående års riksdag överväga att komplettera *tillsynslagens* bestämmelser om rätt för polischef att låta döda s. k. bitsk hund med föreskrift att veterinärbesiktning skall ske, innan polischef fattar beslut om att avliva sådan hund (mot. 1969: I: 805 och II: 922, 3LU 1969: 48, rskr 1969: 319).

Samtidigt med att 1971 års riksdag antog *rennäringslagen* beslöt riksdagen att den översyn som pågick i Kungl. Maj:ts kansli rörande rätt att döda annans hund också skulle avse den reglering i samma ämne som upptogs i den antagna lagens 93 § (prop. 1971: 51, mot. 1971: 1279, JoU 1971: 37 p. 13 och 14, rskr 1971: 216).

Svenska kennelklubben har i framställning den 20 september 1968 till chefen för justitiedepartementet om en allmän översyn av lagstiftningen i fråga om rätten att hålla hund särskilt pekat på behovet av en omarbetning av bestämmelserna om rätt att döda annans hund i jaktlagen och tillsynslagen. Framställningen har överlämnats till jordbruksdepartementet.

Den av riksdagen begärda översynen av gällande reglering i fråga om rätten att döda annans hund har redovisats i en inom jordbruksdeparte-

mentet utarbetad promemoria (Ds Jo 1973: 9) med förslag till ändrad lagstiftning om rätt att döda annans hund.¹

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av hovrätten för Övre Norrland, rikspolisstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens naturvårdsverk, Jägarnas riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska dreverklubben, Svenska jägareförbundet, Svenska kennelklubben, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och Svenska samernas riksförbund (SSR). En skrift med vissa synpunkter på promemorians förslag har inkommit också från Föreningen för svensk hjortavel.

I framställningar den 22 oktober och den 12 december 1973 har lantbruksstyrelsen föreslagit viss komplettering av 7 resp. 9 § lagen (1944: 219) om djurskydd (*djurskyddslagen*) (9 § ändrad senast 1973: 269). I framställningarna föreslås att i 7 § skall införas en bestämmelse som bemyndigar lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter om avlivning av sällskapsdjur m. m. och att i 9 § skall läggas till en bestämmelse varigenom Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer får befogenhet att medge undantag från det i paragrafen intagna förbudet att kastrera hund.

Efter remiss har yttranden över lantbruksstyrelsens framställningar avgetts av statens veterinärmedicinska anstalt, veterinärhögskolan, LRF, Svenska lantarbetareförbundet, Sveriges veterinärförbund, Sveriges pälstdjursuppfödarens riksförbund, Föreningen Djurens vänner, riksorganisation, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och Svenska djurskyddsföreningen.

2 Jaktlagen

2.1. Gällande bestämmelser

Bestämmelserna om rätt att döda annans hund i jaktlagen liksom motsvarande bestämmelser i tillsynslagen och rennäringslagen bör ses mot bakgrund av vissa bestämmelser i brottsbalken. Den som dödar annans hund utan att ha rätt eller lov därtill gör sig skyldig till skadegörelse enligt 12 kap. 1 § brottsbalken. Som straff stadgas böter eller fängelse i högst sex månader. Den som vid avlivande av djur otillbörligen utsätter djuret för lidande kan dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år enligt 16 kap. 13 § samma balk. En förutsättning för straffansvar var tidigare att man handlat uppsåtligt. Genom lagändring som trätt i kraft den 1 januari 1973 har straffansvaret emellertid utvidgats till att omfatta även handlingar som innefattar grov oaktsamhet. Straffbestämmelsen om djurplågeri är givetvis tillämplig även i fall där djurets avlivande inte innebär skadegörelse.

¹ Promemorians förslag till ändringar i jaktlagen, tillsynslagen och rennäringslagen överensstämmer med propositionens författningsförslag, såvitt avser dessa lagar.

Enligt 22 § jaktlagen gäller följande. Löper hund lös i mark där det finns villebråd, har jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden. Den som sålunda fångat in annans hund är skyldig att genast underrätta hundens ägare eller innehavare. Är denne okänd eller oanträffbar, skall polismyndigheten i orten underrättas. Den som vill få tillbaka upptagen hund skall lösa den med 50 kr., om hunden upptagits under tiden den 1 mars—den 20 augusti, och med 25 kr. i annat fall. Han skall vidare utge ersättning för hundens föda och övriga kostnader. Har ägaren eller innehavaren inte löst hunden inom en vecka efter det han underrättades om upptagandet eller inom två veckor efter det polismyndigheten underrättades, får jakträttsinnehavaren behålla hunden. Väcker han inom en månad efter utgången av nu angiven tid talan om att i stället erhålla lösen, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utge sådan enligt förut nämnda grunder (22 § första stycket).

Om hund som löper lös jagar eller ofredar villebråd, är hundens ägare eller innehavare skyldig att ersätta jakträttsinnehavaren för skada som därigenom må anses ha skett på villebrådsbeståndet (22 § andra stycket).

Under tiden den 1 mars—den 20 augusti gäller särskilda bestämmelser i fråga om hund som löper lös och jagar eller ofredar villebråd. Kan i sådant fall hunden inte fångas in och framgår det uppenbarligen av omständigheterna att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, får jakträttsinnehavaren eller hans folk döda hunden. Den som sålunda har dödat hund har skyldighet att genast göra anmälan om det inträffade till polismyndigheten i orten. I annat fall får han inte till sitt fredande åberopa nyssnämnda förhållande (22 § tredje stycket). Gärningen blir i så fall att bedöma enligt 12 kap. 1 § brottsbalken.

I straffrättsligt avseende innebär stadgandet i 22 § tredje stycket jaktlagen, enligt vad högsta domstolen uttalat (NJA 1966: 441), att — oavsett huruvida omständigheterna sådana de ter sig för den som dödar löslöpande hund uppenbarligen ger honom anledning att anta att löslöpandet beror på ägarens vårdslöshet — ansvar för skadegörelse inte inträder, om det sedermera utreds att ägaren varit vårdslös.

Enligt 12 § jaktstadgan (1938: 279) gäller hundförbud i mark där det finns villebråd under tiden den 1 mars—den 20 augusti samt, i den mån det behövs till skydd för viss djurart, under annan tid som länsstyrelsen bestämmer. Under förbudstid skall såväl jakthund som annan hund hållas under sådan vård att den hindras löpa lös i mark där förbudet råder. Har länsstyrelsen meddelat hundförbud till skydd för viss djurart får dock hund som inte driver eller förföljer sådant villebråd användas för jakt efter annat villebråd om länsstyrelsen medger det (1 mom.). Även under tid då hundförbud inte råder gäller vissa restriktioner beträffande hundhållningen. Under sådan tid skall såväl jakthund, när den

inte används vid jakt, som annan hund hållas under sådan tillsyn som behövs för att hindra hunden från att driva eller förfölja villebråd (2 mom.).

Enligt 29 § 5 mom. jaktstadgan gäller följande straffbestämmelser. Löper hund lös i mark där hundförbud råder till skydd för viss djurart, döms hundens ägare eller innehavare till böter eller fängelse i högst sex månader. Löper hund i annat fall lös i strid mot bestämmelserna i 1 mom., är straffet böter. Den som bryter mot 2 mom. döms till böter, högst 500 kr.

2.2 Riksdagens skrivelse 1968: 326

Vid 1968 års riksdag yrkades i två likalydande motioner (I: 84 och II: 123) att riksdagen måtte besluta att bestämmelsen i 22 § tredje stycket jaktlagen skulle upphävas. I motionerna anfördes bl. a. följande. Rätten för jakträttsinnehavaren och hans folk att döda annans hund är en grym och inhuman bestämmelse som inte låter sig förena med de krav som man har rätt att ställa på en modern lag. I annan lagstiftning är det en vedertagen princip att ingen har befogenhet att själv ta sig rätt. Ur denna synpunkt framstår bestämmelsen om rätt att omedelbart inskrida mot löslöpande hund och döda densamma som en kvarleva från en tid då var man hade rätt att ta lagen i egna händer. Det är orimligt att jakträttsinnehavaren tillagts rätt att själv bestämma om hundens lösspringande beror på ägarens vårdslöshet. Jakträttsinnehavarens berättigade intressen är väl tillgodosedda redan genom bestämmelserna i 22 § första och andra styckena. Det händer inte ofta att jakträttsinnehavare dödar annans hund, men de fall som förekommer leder ofta till bråk och osämja mellan grannar.

I remissyttranden över motionerna tillstyrktes förslaget av Svenska kennelklubben medan det avstyrktes av rikspolisstyrelsen och statens naturvårdsverk. Jägarnas riksförbund och Svenska dreverklubben föreslog att frågan skulle bli föremål för utredning. Svenska jägareförbundet fann i sitt yttrande att den aktuella bestämmelsen borde ges en ur hundägarens synvinkel bättre utformning än f. n.

Kennelklubben anförde bl. a. att rätten att döda hund är ägnad att inge starka betänkligheter av principiell natur. Lagen ger jakträttsinnehavaren denna befogenhet utan att skapa garantier för att rätten inte missbrukas och utan att ge föreskrifter om att dödandet skall ske under former som är förenliga med ett modernt djurskydd. Bestämmelsen måste betraktas som kvarleva från en svunnen tid med en annan rättsuppfattning än den vi har i dag. Det tillkommer de rättsvårdande myndigheterna att i alla intressekonflikter göra en objektiv utredning och på grundval därav skipa rätt mellan parterna. Det kan inte åberopas några bärande skäl för att man tillämpar en annan ordning, då en hund kommit lös i annans jaktmark.

Jägarnas riksförbund uttalade bl. a. följande. Det förekommer många löslöpande hundar under alla årstider och de s. k. sällskapshundarna är i obestriddlig majoritet. Dessa okontrollerade hundar kan orsaka mycken skada och mycket lidande för det vilda. Förbundet anser att ett totalförbud för löslöpande hundar utom när de används för jakt bör gälla under hela året. De hundar som tillåts löpa lösa utan tillsyn är uppenbart vanvårdade. De utsätts för allehanda faror och risker och utgör vidare betydande trafikrisker under alla årstider. Förbundet är ense med motionärerna om det otillfredsställande i den rätt som tillagts jakträttsinnehavare eller hans folk i 22 § tredje stycket jaktlagen men anser att någon möjlighet till ingripande bör finnas, särskilt under de tider då hundförbud råder på grund av snöförhållanden.

Svenska jägareförbundet anförde bl. a. följande. Lagrummet har tillkommit av djurvänliga skäl och ingen tvekan kan råda om nödvändigheten av att föreskrifter om efterhållande av hund måste finnas i jaktlagstiftningen. Sådana föreskrifter är att betrakta som ett nödvändigt komplement till bestämmelserna i 3 § jaktstadgan, att jakt skall bedrivas så, att villebrådet inte tillfogas onödigt lidande. Jägareförbundet anser det vara konsekvent och nödvändigt att under den känsliga perioden den 1 mars—den 20 augusti bereda vildnaden ett i möjligaste mån effektivt skydd mot löslöpande hundar. Vad gäller sällskapshundar förhåller det sig ofta så, att de är lika farliga för vildnaden som jakthundarna. Detta har framgått bl. a. av utredningar som verkställts angående de s. k. rådjurstragedierna. Jägareförbundet delar icke uppfattningen att 22 § tredje stycket jaktlagen kan upphävas. Med utgångspunkt i att en avvägning bör göras mellan två legala intressen — nämligen djurskydssynpunkten, å ena sidan, och hundägarens berättigade anspråk att icke få en löskommen hund omedelbart dödad, å den andra — förordar förbundet emellertid ändrad utformning av bestämmelsen. Från flera håll har uttalats farhågor för att högsta domstolens avgörande NJA 1966: 441 kommer att medföra en för hundägarna strängare rättstillämpning än den som tidigare gällt. Jägareförbundet delar dessa farhågor. Nu föreskrivs att den som dödat hund ofördröjligen skall göra anmälan där- om till polisman i orten. Om denna anmälningsskyldighet i stället måste fullgöras före ett eventuellt avlivande, förhindras att hund dödas i hastigt mod eller på grund av osämja mellan grannar. Genom en sådan ordning kan det vidare bli klarlagt, huruvida hundens ägare anmält hundens försvinnande till polisen. Ägaren får då möjligheter att hämta sin hund.

Rikspolisstyrelsen anförde bl. a. De förutsättningar som enligt bestämmelsen måste vara uppfyllda för att jakträttsinnehavaren skall ha rätt att döda en hund är så utformade att stadgandets tillämpningsområde blir starkt begränsat. Stadgandet är vidare tillämpligt endast under

den del av året då villebrådet är särskilt känsligt för skador. Jakträttsinnehavaren är vid utövandet av sin rätt underkastad kontroll genom den föreskrivna skyldigheten att göra anmälan till polisman i orten. Enligt styrelsens mening får djurskyddslagens bestämmelser anses utgöra tillräckliga garantier mot att en skjuten hund inte åsamkats onödigt lidande. Den restriktiva utformning som 22 § tredje stycket jaktlagen har utgör enligt rikspolisstyrelsens uppfattning en riktig avvägning mellan de skilda intressen som gör sig gällande i frågan.

Statens naturvårdsverk uttalade att frågan om rätt att i vissa fall döda hund som löper lös och ofredar villebråd har prövats av riksdagen i anledning av prop. 1967: 136. Mot bakgrund härav samt med hänsyn till att den rätt som tillkommer jakträttsinnehavaren eller hans folk utnyttjas endast i mycket ringa omfattning och vidare utgör ett ur naturvårdssynvinkel värdefullt korrektiv mot den mest anmärkningsvärda hundhållningen, ansåg naturvårdsverket någon ändring inte önskvärd.

Tredje lagutskottet yttrade i sitt betänkande (3LU 1968: 59) följande. I lagstiftningen har man i första hand genom bestämmelserna om straff och skadestånd sökt skapa garantier mot att hundar löper lösa och jagar eller ofredar villebråd. Därutöver har man emellertid beträffande den del av året då villebrådet är särskilt känsligt för skador ansett erforderligt att införa bestämmelserna om rätt att upptaga och i vissa fall även döda sådana hundar. Befogenheten att döda har motiverats bl. a. av svårigheten att i praktiken infånga en löslöpande hund och på så sätt oskadliggöra den. Bestämmelsen har ansetts ha sitt väsentliga värde i möjligheten att genast avbryta pågående jakt. Det synes emellertid inte kunna förnekas att den är svårtillämpad och att den inbjuder till missbruk och trakasserier. Redan vid stadgandets tillkomst framfördes inom lagrådet uppfattningen att stadgandet inte kunde anses uppfylla berättigade krav i sistnämnda hänseende. Bland remissinstanserna har meningarna varit delade. De båda jägarorganisationerna, som får anses besitta särskild sakkunskap på området, har emellertid varit ense om att förhållandena f. n. inte är tillfredsställande. Svenska jägareförbundet har bl. a. hänvisat till att utgången i rättsfallet NJA 1966: 441 kan medföra en för hundägarna strängare rättstillämpning än den som tidigare gällt. Dessa farhågor synes ha fog för sig. Enligt utskottets mening bör stadgandet i enlighet med motionsförslaget upphävas eller också ändras så att hundägarnas intressen tillgodoses bättre än som nu är fallet. Härvid kan ifrågakomma exempelvis att såsom Jägarförbundet föreslagit stadga att anmälningsskyldigheten till polisen skall fullgöras innan hunden får dödas. Härigenom kan förhindras att hund dödas i hastigt mod eller på grund av osämja mellan grannar. Även andra lösningar kan tänkas. — Bestämmelser om rätt att döda annans hund finns också

i annan lagstiftning, nämligen tillsynslagen och renbeteslagen. Viss hänsyn härtill måste tas, då det får anses önskvärt att så långt möjligt likartade bestämmelser gäller på området. Utskottet är bl. a. med hänsyn härtill inte berett att avge något förslag till lösning av frågan utan förordar att den genom Kungl. Maj:ts försorg närmare utreds i enlighet med de riktlinjer utskottet anfört. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma formerna för en sådan utredning.

Riksdagen biföll utskottets hemställan om att riksdagen i anledning av ifrågavarande motioner skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört och att motionerna i övrigt inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

2.3 Promemorian

I promemorian framförs uppfattningen att bestämmelserna i 22 § tredje stycket jaktlagen uppenbarligen tillgodoser jakträttsinnehavarens intressen i en utsträckning som inte kan anses förenlig med nutida uppfattning om hur intressekonflikter mellan medborgarna bör lösas. Kravet att det skall förcligga vårdslöshet från hundägarens sida för att hunden straffritt skall få dödas ger t. ex. närmast intryck av att jakträttsinnehavaren tillagts befogenhet att bestraffa hundägaren för att denne varit slarvig vid tillsynen av hunden. En ändrad reglering bör därför såsom riksdagen begärt utformas så att hundägarintresset tillgodoses bättre än vad som nu är fallet.

Frågan om ändring av gällande bestämmelser kan emellertid inte ses enbart som en fråga om avvägning mellan hundägarens och jakträttsinnehavarens intressen. Med det synsätt som råder i dagens samhälle framstår det enligt promemorian som självklart att även naturvårdsintresset måste beaktas i sammanhanget. Bl. a. med hänsyn till angelägenheten av att så långt möjligt skydda den vilda faunan mot löslöpande hundar synes bestämmelser som ger möjlighet att döda hund som ofredar villebråd inte helt kunna undvaras i jaktlagstiftningen. De bestämmelser som behövs bör enligt promemorian emellertid utformas restriktivt och i första hand syfta till att tillgodose viltvårdsintresset.

Vad gäller den närmare utformningen av regleringen anför i promemorian att Jägarförbundets förslag att jakträttsinnehavaren skall i förväg anmäla till polismyndigheten att han avser att döda löslöpande hund inte i tillräcklig grad tillgodoser naturvårdsintresset. Visserligen skulle därigenom, som tredje lagutskottet anfört, i vissa fall kunna förhindras att hund dödas i hastigt mod eller på grund av osämja mellan grannar. Men det skulle alltså ligga i jakträttsinnehavarens hand att avgöra om hunden skall avlivas. Dessutom kan enligt promemorian mot förslaget invändas att det ofta skulle vara omöjligt att kontrollera huruvida anmälan verkligen gjorts innan hunden dödades. Lämpligare synes vara att befogenheten att avgöra huruvida en löslöpande hund skall

avlivas överflyttas till polismyndigheten. Denna bör därvid enligt promemorian ha möjlighet att antingen själv låta döda hunden eller, om det finnes lämpligt, uppdra åt jakträttsinnehavaren eller hans folk att vidta åtgärden. Förutom det i gällande lag uppställda kravet att det är fråga om hund som löper lös och jagar eller ofredar villebråd och som inte låter sig upptagas bör som villkor för att polismyndigheten skall få besluta om dödande av hunden föreskrivas att åtgärden är angelägen från viltvårdssynpunkt och försvarlig även med hänsyn till övriga omständigheter. I sistnämnda hänseende bör enligt promemorian kunna beaktas t. ex. huruvida hunden sluppit lös rent tillfälligtvis eller om det är fråga om ett upprepat betcende. Den omständigheten att en hund kommit lös på grund av ägarens vårdslöshet kan i och för sig beaktas men bör inte som nu tillmätas avgörande vikt. Genom den föreslagna ordningen bortfaller enligt promemorian den risk för trakasseringsåtgärder som är förbunden med det nuvarande systemet. Polismyndigheten förutsätts göra en objektiv bedömning med tyngdpunkten lagd på naturvårdssynpunkter. I promemorian anförs vidare att ärende om dödande av hund givetvis inte bör få avgöras utan att polismyndigheten i enlighet med 15 § förvaltningslagen (1971: 290) berett hundägaren tillfälle att yttra sig, såvida inte en sådan åtgärd kan befaras avsevärt försvåra beslutets genomförande eller får underlåtas på annan i nämnda lagrum angiven grund.

Som tidigare nämnts får jakträttsinnehavaren och hans folk f. n. på vissa villkor döda hund som löper lös under tiden den 1 mars—den 20 augusti. Med hänsyn till den betydelse som enligt vad nyss sagts naturvårdsintresset bör tillmätas i sammanhanget föreslås i promemorian att polismyndighetens befogenhet i fråga om dödande av hund utsträcks till att gälla hela året.

2.4 Remissyttrandena

Promemorians förslag till ändring i 22 § tredje stycket jaktlagen har fått ett positivt mottagande av remissinstanserna. Sålunda tillstyrker samtliga remissinstanser utom två förslaget att till polismyndigheten överflytta befogenheten att avgöra huruvida löslöpande hund skall avlivas. Enligt *naturvårdsverket* är den föreslagna ändringen väl ägnad att tillgodose de intressen som gör sig gällande när fråga uppkommer om att döda hund som löper lös och därvid jagar eller ofredar villebråd. Liknande uppfattning kommer till uttryck i bl. a. *LRF:s* yttrande. *Kennelklubben* finner förslaget vara synnerligen välbetänkt. Klubben anser vidare att anmälan till polismyndigheten om löslöpande hund som ofredar villebråd bör kunna göras inte bara av jakträttsinnehavaren eller hans folk utan också av markägare eller arrendator som inte samtidigt är jakträttsinnehavare.

Svenska jägareförbundet förutser att polismyndighetens utredning

regelmässigt torde bli så omfattande och kräva sådan tid att ingripanden knappast kan företas i akuta situationer, när avlivning av löslöpande hund som ofredar villebråd är erforderlig. Förbundet framhåller att ifrågavarande reglering bör ses som ett skydd för villebrådstammarna och inte som om jakträttsinnehavarnas intressen står mot hundägarnas. Mot bakgrund av olika inträffade händelser där hundar oöverbärrigt har avlivats tillstyrker emellertid Jägareförbundet den föreslagna ändringen. *Jägarnas riksförbund* vill inskränka polismyndighetens rätt att låta avliva hund till att gälla endast under tiden fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 20 augusti samt under övrig tid då hund inte får löpa lös.

Hovrätten för Övre Norrland och *rikspolisstyrelsen* som båda avstyrker förslaget anser nuvarande reglering i ämnet lämpligare för att tillgodose viltvårdsintresset. Båda dessa remissinstanser påpekar att det väsentligaste värdet med nuvarande rätten att döda löslöpande hund är möjligheten att genast avbryta hundens jakt och därmed undanröja ett akut hot om viltskada. Denna möjlighet anses gå förlorad, om förslaget genomförs. Enligt hovrätten är den föreslagna ordningen opraktisk genom att situationen i fråga om en löslöpande hund grundligt torde ha ändrats, när polismyndighetens utredning och beslut föreligger. Drevet kan ha slutat med att hunden bitit ihjäl villebrådet eller det kan pågå på helt annan plats. Det kan också av annan anledning vara ogörligt att anträffa hunden. Enligt hovrättens bedömning skulle det dock vara värdefullt, om det vid sidan av nuvarande ordning fanns en möjlighet för jakträttsinnehavare eller annan att anmäla förekomsten av löslöpande hund till polisen. Efter utredning skulle sedan polisen på de skäl som föreslagits i promemorian få ombesörja att hunden dödas. En sådan ordning skulle enligt hovrätten måhända ofta komma att anlitas i första hand, men den kan inte göra nuvarande ordning överflödig. Rikspolisstyrelsen anför att en sådan polisutredning som föreslås i promemorian kan förväntas skjuta upp beslutet om den löslöpande hundens öde minst två veckor.

3 Tillsynslagen

3.1 Gällande bestämmelser

Enligt 1 § tillsynslagen skall hund hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller annan avsevärd olägenhet.

Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur (s. k. bitsk hund) får enligt 2 § inte vara lös utomhus, om den inte hålls inom område som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående inte äger tillträde. Hålls får ute i trakten gäller detta även beträffande hund som visat benägenhet att driva får.

Eftersätts tillsynen över hund äger polischefen i orten jämlikt stadgande i 3 § första stycket meddela de föreskrifter som omständigheterna påkallar såsom att hunden skall hållas bunden eller instängd. I fråga om bitsk hund ger andra stycket polischefen vidgad befogenhet. Om polischefen anser det nödvändigt, får han nämligen låta döda sådan hund. Anträffas hunden lös på område, varöver ägaren eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande inte äger förfoga, får envar döda hunden. Angående sistnämnda bestämmelse anförde departementschefen i remissen till lagrådet (prop. 1943: 191 s. 20) att vissa invändningar kunde resas mot att envar fick rätt att döda farliga hundar när det inte sker för att avvärja ett angrepp. Enligt departementschefen syntes det dock inte lämpligt att bortta det skydd som denna rätt medförde särskilt för fåraveln och boskapsskötseln.

I 4 § tillsynslagen föreskrivs att skada som orsakas av hund skall ersättas av ägaren, ändå att han ej är vållande till skadan. Samma ansvar för skada har också den som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Jämlikt 5 § är straffet dagsböter för den som bryter mot 2 § eller föreskrift som meddelats med stöd av 3 § första stycket.

I 6 § finns bestämmelser om vid vilken domstol talan om ansvar och talan om skadestånd skall anhängiggöras. I 7 § stadgas att böter som ådömes enligt tillsynslagen skall tillfalla kronan.

I brottsbalkens 24 kap. finns regler om nödvärn och annan nödhandling som inskränker det straffbara området i förhållande till vad som direkt framgår av brottsbeskrivningarna för olika brott. Dessa regler beskriver vissa typfall av intressekollision då gärningen går straffri, nämligen nödvärn (1 §), laga befogenhet för polisman och likställd befattningshavare resp. krigsman att bruka våld (2 och 3 §§), nöd (4 §) och förmans befallning (6 §). Av dessa bestämmelser är främst 4 § av intresse för frågan om rätten att döda annans hund. Den som i annat fall än som sägs i 1—3 §§ för att avvärja fara för liv eller hälsa, rädda värdefull egendom eller av annan sådan orsak handlar i nöd, är enligt 4 § också fri från ansvar, om gärningen med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt måste anses försvarlig. I den före brottsbalken gällande rätten fanns icke något liknande allmänt stadgande om straffrihet på grund av nöd. En typisk nödsituation är att någon blir anfallen av en farlig hund. Om den anfallne eller någon som kommer denne till hjälp dödar hunden och handlingen med hänsyn till omständigheterna framstår som försvarlig, går han alltså fri från straff. För att en handling skall anses försvarlig torde i allmänhet krävas att den är behövlig för att tillgodose ett intresse av betydligt större vikt än det som offras genom handlingen. Den som gjort större våld eller svårare skada än som i varje fall är

medgivet döms likväl inte till ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårigen kunde besinna sig. Om gärningen dock anses brottslig får domstol döma till lindrigare straff än för brottet är stadgat. Nu återgivna regler om s. k. nödvärnsexcess tas upp i 5 §.

3.2 Riksdagens skrivelse 1969: 319

I två likalydande motioner till 1969 års riksdag (I: 805 och II: 922) hemställdes att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om förslag till sådan ändring i tillsynslagen att *dels* obligatorisk veterinärbesiktning sker, innan polischef tar ställning till frågan om avlivande av hund, *dels* rätten för envar att döda annans hund "uteslutes då ej nödrätt eller nödhandling föreligger". Rörande polischefs befogenhet att låta döda annans hund redogjordes i motionerna för ett samma år i dagspressen behandlat fall vari polismyndighet efter anmälningar omhändertagit och beslutat avliva viss hund. Först därefter konstaterades vid undersökning av sakkunnig att hunden inte var farlig eller aggressiv. Beslutet om avlivande ändrades till en föreskrift om att hunden skulle hållas i koppel. I anslutning till detta anfördes i motionerna att det var uppenbart att en polischef inte utan vidare är sakkunnig när det gäller att avgöra frågan om en hund är farlig eller inte. Det borde därför vara obligatoriskt med veterinärbesiktning, innan polischef meddelar beslut om att avliva viss hund. Bestämmelsen om att envar under vissa omständigheter har rätt att döda annans hund ansågs av motionärerna alltför summarisk och hård mot bakgrund av det ekonomiska och känslomässiga värde en hund kunde ha för sin ägare. Det var felaktigt att en privatperson, vilken som helst, skulle ha rätt att efter egen bedömning skjuta en hund som kommit lös. Detta stadgande borde mjukas upp. Avgörandet borde läggas i polismyndighetens hand.

Tredje lagutskottet, till vilket motionerna hänvisades, lät inhämta yttranden från rikspolisstyrelsen, dåvarande veterinärstyrelsen och Kennelklubben. Samtliga tillstyrkte förslaget att veterinärbesiktning skall ske, innan polischef tar ställning till frågan om det är nödvändigt att avliva hund. Kennelklubben tillstyrkte också att den rätt att döda annans hund, som tillagts "envar" genom bestämmelsen i 3 § andra stycket sista punkten i tillsynslagen upphävs. Rikspolisstyrelsen ansåg däremot att det inte förelåg skäl för upphävande av detta stadgande. Veterinärstyrelsen åter ansåg sig inte böra avge yttrande i den frågan.

I utlåtande över motionerna (3LU 1969: 48) förklarade sig utskottet dela uppfattningen att obligatorisk undersökning av veterinär bör ingå som ett led i den utredning som föregår polischefs avgörande om en hund skall avlivas eller inte. Utskottet uttalade däremot tveksamhet inför förslaget om upphävande av rätten för envar att under vissa förutsättningar döda annans hund. I den frågan anförde utskottet att vär-

det av bestämmelsen ligger däri att den ger möjlighet till ingripande för att avvärja ett pågående angrepp mot främst får och annan boskap. På grund härav och då intet framkommit som tydde på att bestämmelsen missbrukades förelåg enligt utskottets mening inte skäl att upphäva stadgandet.

Med hänvisning till sitt föregående år gjorda uttalande (3LU 1968: 59) att det fick anses önskvärt med så långt möjligt likartade bestämmelser i tillsynslagen, jaktlagen och renbeteslagen såvitt gäller rätt att döda annans hund, framhöll utskottet att denna synpunkt naturligtvis gjorde sig gällande också beträffande föreliggande förslag om att veterinärbesiktning skall ske, innan polischefen enligt 3 § andra stycket tillsynslagen tar ställning till frågan om det är nödvändigt att avliva en bitsk hund. Förslaget syntes därför böra övervägas samtidigt med att ifrågavarande bestämmelser i jaktlagen och renbeteslagen sågs över.

I utlåtandet hemställdes slutligen att riksdagen i anledning av förevarande motioner skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om obligatorisk veterinärbesiktning och att motionerna i övrigt inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

3.3 Promemorian

Med hänsyn till vad som anförts i det nyss nämnda, av riksdagen gillade utskottsutlåtandet (3LU 1969: 48), får det enligt promemorian anses klarlagt att tillsynslagens reglering av rätten att döda bitsk hund behöver kompletteras med en bestämmelse om att polismyndighet skall inhämta yttrande från veterinär, innan beslut om att avliva sådan hund fattas. Kan polismyndigheten utan vidare fastställa att viss hund är farlig, t. ex. på grund av de skador hunden åsamkat människor eller djur, bör myndigheten självfallet inte vara skyldig att föranstalta om veterinärundersökning. I undantagsfall kan dessutom tänkas, heter det i promemorian, att avgörandet ej bör skjutas upp i avbidan på undersökning, t. ex. om hunden inte kan infångas och dess löslöpande bedöms vara alltför riskfyllt för människor eller hemdjur. Undantag från skyldigheten att inhämta yttrande från veterinär bör därför föreskrivas för det fall att sådant yttrande uppenbarligen är obehövligt eller det är fara i dröjsmål. Bestämmelsen i 3 § andra stycket föreslås i promemorian ändrad i överensstämmelse med vad nu anförts. Även i fråga om ärende om dödande av hund enligt tillsynslagen bör gälla att sådant ärende ej får avgöras av polismyndighet utan att hundägaren beretts tillfälle att yttra sig, såvida inte en sådan åtgärd kan befaras avsevärt försvåra beslutets genomförande eller får underlätas på grund av annan i 15 § förvaltningslagen angiven grund.

Vad sedan gäller enskild persons rätt att döda bitsk hund ger som nämnts tillsynslagen var och en sådan rätt under förutsättning att hun-

den anträffas på område varöver dess ägare eller vårdare inte förfogar. Är hunden att anse som bitsk, gäller således ifrågavarande befogenhet, oavsett om godtagbar anledning att döda hunden finns eller inte. Denna bestämmelse står enligt promemorian i strid med den princip som ligger bakom de ändringar i jaktlagen och tillsynslagen som riksdagen väckt förslag om, nämligen att annans hund inte bör få dödas i andra fall än då objektiva och från allmän synpunkt godtagbara skäl föreligger. Det framstår därför enligt promemorian som i hög grad inkonsekvent att införa en bestämmelse om veterinärundersökning av bitsk hund, innan polismyndighet får avgöra om hunden skall avlivas, och samtidigt behålla bestämmelser som ger enskild vittgående befogenhet att själv avgöra den saken. Det anses därför enligt promemorian ofrånkomligt att i detta sammanhang ta upp frågan om inskränkning av den befogenhet att döda bitsk hund som nu tillkommer envar enligt tillsynslagen.

Även tillkomsten av stadgandet om nöd i 24 kap. 4 § brottsbalken har enligt promemorian aktualiserat frågan om inskränkning i tillsynslagens bestämmelser om rätt att döda annans hund. Nödstadgandet ger envar befogenhet att straffritt döda hund, om det behövs för att avvärja inlett eller förestående angrepp från hunden och det framstår som försvarligt med hänsyn till omständigheterna i övrigt. I promemorian uttalas att det alltid torde få anses försvarligt att döda hund, om människors liv eller hälsa är i fara. Angriper hund boskap torde det likaså anses försvarligt att döda hunden, om angreppet kan befaras medföra allvarligare skador. Hur långt nödrätten i detta hänseende i övrigt sträcker sig är enligt promemorian svårt att ange närmare. Allmänt gäller dock, framhålls det i promemorian, att åtgärden att avliva hund måste för att framstå som försvarlig tillgodose ett intresse av betydligt större vikt än hundägarens intresse av att behålla hunden levande.

Enligt förut nämnda motioner till 1969 års riksdag borde rätten för envar att döda bitsk hund upphävas utom för fall av nöd. Enligt promemorian är det mycket som talar för en sådan lösning. Den stora allmänheten torde knappast kunna anses ha ett från allmän synpunkt godtagbart behov av att kunna avliva bitsk hund i andra situationer än nödsituationer. Det anspråk på skydd mot bitska hundar som medborgarna i allmänhet med fog kan ställa får sålunda enligt promemorian anses tillräckligt tillgodosett genom brottsbalkens bestämmelser om nöd, och särskild reglering i tillsynslagen är inte erforderlig.

När det gäller boskapsskötseln kan det emellertid enligt promemorian ifrågasättas om brottsbalkens reglering i ämnet ger tillräckligt skydd mot bitska hundar. Denna näringsverksamhet är särskilt utsatt för risk att åsamkas skador på grund av att sådana hundar löper lösa. Med hänsyn härtill och då det är osäkert hur långt nödrätten sträcker sig

vid hunds angrepp på boskap bör det vara rimligt att i boskapsskötselns intresse ha kvar en reglering som ger enskild möjlighet att döda bitsk hund i överensstämmelse med vad tredje lagutskottet föreslagit i sitt utlåtande (3LU 1969: 48). I promemorian föreslås att bestämmelsen efter mönster av rennäringslagens stadganden om rätt att döda annans hund utformas så att ägare eller vårdare av hemdjur berättigas att döda bitsk hund, om hunden anträffas lös på område där djuren samtidigt vistas. Kan hunden upptagas, bör den inte få dödas. Att den föreslagna regleringen ger boskapsägaren en befogenhet att döda annans hund som måhända går utöver den befogenhet som följer av brottsbalkens stadgande om nöd bör enligt promemorian från allmän synpunkt kunna accepteras med hänsyn till den uppenbara risk för skada i näringsverksamhet som typiskt föreligger i den beskrivna situationen.

Bestämmelsen om rätt för ägare eller vårdare av hemdjur att döda bitsk hund bör enligt promemorian tas upp i ett nytt tredje stycke i 3 § tillsynslagen, samtidigt som nuvarande bestämmelse i andra stycket om rätt för envar att döda sådan hund tas bort. I promemorian föreslås vidare att i tredje stycket likaså efter förebild av rennäringslagen bör tas in en föreskrift om skyldighet för den som dödat hund att anmäla förhållandet till polismyndigheten. Denna skyldighet bör fullgöras snarast möjligt.

I konsekvens med vad som föreslagits beträffande andra och tredje styckena i 3 § bör enligt promemorian uttrycket "polischefen i orten" i paragrafens första stycke ersättas med "polismyndigheten".

Den som bryter mot föreskriven anmälningsskyldighet bör enligt promemorian kunna straffas. Fördenskull måste ändring göras i 5 §. Samtidigt föreslås i promemorian att denna paragraf i redaktionellt hänseende ges en modern utformning.

I promemorian anmärks slutligen beträffande tillsynslagen att de bestämmelser som upptagits i 6 och 7 §§ blivit överflödiga genom ikraftträdandet av rättegångsbalken resp. brottsbalken. Därför föreslås att dessa paragrafer upphävs.

3.4 Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran vad i promemorian föreslagits rörande ändring i tillsynslagen. *Hovrätten för Övre Norrland* finner att den föreslagna veterinärbesiktningen stärker hundägares skyddsvärda intresse av att polismyndighet inte meddelar förhastade beslut att avliva till synes bitska hundar.

Rikspolisstyrelsen uppger att det enligt erfarenheter från Stockholms polisdistrikt ofta förekommer att hund som visat benägenhet att bita människor eller djur inte anses bitsk när den bedöms i neutral miljö. Det är således ägarens olämpliga inflytande på hunden som framkallar

benägenheten att bita. Enligt styrelsen bör det även i sådana fall finnas befogenhet att ingripa effektivt. Styrelsen anser vidare att förslaget kommer att medföra ökade kostnader för förvaringen av hundar under utredningstiden. Det är därför angeläget att i lagen införa en bestämmelse om vem som skall svara för sådana kostnader.

Jägarnas riksförbund föreslår att polismyndigheten skall få rätt att sätta ut vite för att förmå hundägare att efterkomma sådana föreskrifter som meddelats med stöd av 3 § första stycket tillsynslagen.

Enligt *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* bör det föreslagna tredje stycket i 3 § kompletteras med en föreskrift om skyldighet för den som dödat hund att överlämna hundkroppen till polismyndigheten. Därigenom skulle tillvägagångssättet vid avlivningen kunna kontrolleras.

Föreningen för svensk hjortavel har anfört bl. a. att dov- och kronhjort alltmör börjar uppfödas i hägn. Då hägnaderna inte till rimliga kostnader kan göras så säkra att de utestänger hundar, finns risk att löslöpande hund tar sig in och dödar eller skadar en eller flera hjortar. Eftersom dessa djur i lika hög grad som hemdjur har ekonomisk betydelse för uppfödaren, borde det enligt föreningen av de nya bestämmelserna klart framgå att uppfödare av hjortar i hägn har samma befogenhet att döda bitsk hund som ägare av hemdjur.

4 Rennäringslagen

4.1 Gällande bestämmelser

I 93 § första stycket rennäringslagen föreskrivs att hund i trakten som ej används i renskötseln skall hållas i band eller instängd, när renar befinner sig inom betesområde där renskötsel då är tillåten. Länsstyrelsen kan medge undantag. Enligt samma lagrum gäller vad nu sagts också när renar flyttas, om hundens ägare i förväg underrättats om tiden för flyttningen.

Enligt paragrafens andra stycke får hund dödas av den som äger eller vårdar ren, om hunden anträffas medan den jagar eller på annat sätt ofredar ren inom område där renskötsel då är tillåten. Detsamma gäller om hund utan tillsyn anträffas omedelbart efter det att den på sådant område jagat eller på annat sätt ofredat ren. I tredje stycket föreskrivs skyldighet för den som sålunda dödat hund att anmäla förhållandet till polismyndigheten.

I 94 § stadgas bötesstraff för den som bryter mot 93 § första eller tredje stycket.

4.2 Riksdagens skrivelse 1971: 216

Bestämmelser om oskadliggörande av renjagande hundar och om skyldighet för hundägare att hålla sina hundar borta från renarna fanns upptagna i 38 § i den genom rennäringslagen upphävda lagen (1928:

309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige. I sitt huvudbetänkande (SOU 1968: 16) Rennäringen i Sverige föreslog rennäringssakkunniga en reglering i hithörande ämne som i huvudsak motsvarade innehållet i 38 § renbeteslagen. Med i stort sett endast en redaktionell ändring togs de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna upp i 93 § av det förslag till rennäringsslag som förelades riksdagen i prop. 1971: 51.

Under riksdagsbehandlingen av nämnda proposition yrkades i anledning av de föreslagna bestämmelserna om rätt att döda hund som ofredar ren i mot. 1971: 1279 att 93 § i lagförslaget skulle ändras så att dels hund som låter sig uppkopplas inte får dödas, dels skyldigheten att anmäla dödandet till polismyndigheten skall fullgöras omedelbart. Till stöd för dessa yrkanden anfördes bl. a. följande. Det har förekommit upprörande fall där hundar infångats och bundits vid träd, varefter de slagits till döds. Riskerna för sådana övergrepp skulle kunna minskas om en bestämmelse införs i lagen att hund som låter sig infångas och kopplas inte får dödas. Om hund måste dödas ute i markerna, bör avlivandet få ske endast med skjutvapen. En hund representerar ofta betydande värde för sin ägare. Anmälan om att viss hund dödats bör därför göras omedelbart till polismyndighet för att inte ägaren skall orsakas onödiga kostnader för hundens efterspanande.

I sitt yttrande över förevarande motionsyrkanden erinrade jordbruksutskottet (JoU 1971: 37 s. 53) till en början om de bestämmelser rörande rätten att döda annans hund som finns i jaktlagen och tillsynslagen. Sedan utskottet därefter redogjort för de åren 1968 och 1969 fattade riksdagsbesluten angående dessa bestämmelser anförde utskottet följande. Jordbruksutskottet ansluter sig för sin del till de uttalanden som gjorts av 1968 och 1969 års riksdagar om att det bör finnas såvitt möjligt likartade bestämmelser om rätt att döda annans hund i tillsynslagen, i jaktlagen och i den nya rennäringsslagen. Från denna synpunkt anser utskottet det beklagligt att den i förslaget till rennäringsslag medgivna befogenheten att döda hund är betydligt mer vittgående än i jaktlagen. Visserligen är behovet av skydd för ren och behovet av skydd för viltbråd inte fullt jämförbara. För renägarna utgörs inte den stora olägenheten av att hunden jagar eller biter en enstaka ren utan i stället av att hunden kan skingra hjorden vilken det sedan kan ta åtskilliga dagar att återsamla. Enligt utskottets mening bör dock hund inte få dödas om den låter sig uppkopplas. Såsom motionärerna framhållit är det här ofta fråga om värdefulla jakthundar, och om de är vildresserade och låter sig omhändertas bör de återföras till ägarna. Utskottet vill i anledning av vad motionärerna anført om sättet för dödande av hund understryka att, därest hund måste dödas, detta får ske endast på sätt som inte förorsakar hunden onödigt lidande. Av den föregående redogörelsen framgår att bestämmelserna om rätt att döda annans hund är föremål

för översyn i Kungl. Maj:ts kansli. Någon ändring i de föreslagna bestämmelserna i rennäringslagen i syfte att jämställa dessa med t. ex bestämmelserna i jaktlagen bör därför inte ske. I stället bör enligt utskottets mening i anledning av mot. 1971:1279 ges Kungl. Maj:t till känna att ifrågavarande översyn även bör avse 93 § rennäringslagen och att därvid bör beaktas vad utskottet anfört om att hund som låter sig uppkopplas inte bör få dödas och att i de fall, då dödande måste ske, detta inte får förorsaka hunden onödigt lidande. Vad slutligen beträffar yrkandet att anmälan om att hund dödats skall göras omedelbart till polismyndighet är utskottet ense med motionärerna om att anmälan bör ske så snart detta är möjligt. Med hänsyn till de stora avstånden i fjällvärlden till närmaste polismyndighet bör dock inte i lagtexten anges att anmälan skall ske omedelbart. Motionsyrkandet därom bör följaktligen avslås.

Riksdagen godkände utskottets betänkande i förevarande del (JoU 1971: 37 p. 13 och 14, rskr 1971: 216).

4.3 Promemorian

Vid den i promemorian redovisade översynen av rennäringslagens bestämmelser om rätt för ägare eller vårdare av ren att döda annans hund har enligt riksdagens önskemål beaktats vad jordbruksutskottet i nyss nämnt utlåtande anfört om att hund som låter sig uppkopplas inte bör få dödas. Sålunda föreslås i promemorian att 93 § andra stycket i lagen kompletteras så att det uttryckligen framgår att där reglerad befogenhet att döda hund endast får utövas mot hund som inte låter sig upptagas. Därigenom uppnås likformighet med jaktlagens och tillsynslagens motsvarande bestämmelser.

Den i paragrafens tredje stycke föreskrivna skyldigheten att till polismyndighet anmäla när hund dödats bör enligt promemorian vara utformad på samma sätt som i tillsynslagen. Därför föreslås den ändringen att anmälan skall göras snarast möjligt.

I anslutning till vad jordbruksutskottet uttalat om att hund som dödas inte får tillfogas onödigt lidande framhålls i promemorian att om hund måste dödas detta inte får ske på ett sätt som förorsakar hunden otillbörligt lidande. I annat fall kan gärningsmannen dömas för djurplågeri enligt brottsbalken. Enligt promemorian gäller detta givetvis oavsett vilken laglig grund som kan finnas för hundens avlivande. Efter lagändring år 1972 är djurplågeri numera straffbart även vid grov oakt-samhet. Ytterligare bestämmelser i denna fråga torde ej behövas enligt promemorian.

4.4 Remissyttrandena

Den föreslagna ändringen i rennäringslagen godtas av nästan alla remissinstanser. Endast SSR ställer sig direkt avvisande till förslaget.

Hovrätten för Övre Norrland finner förslaget innebära en befogad inskränkning i samernas mycket vittgående rätt att döda jagande eller ofredande hund. LRF, Jägarnas riksförbund och Svenska jägareförbundet går i sina yttranden längre och yrkar på att ytterligare inskränkningar görs i denna rätt. LRF föreslår sålunda att hund inte skall få dödas under tillåten jakttid, om inte renägaren lämnat berörd markägare och jakträttsinnehavare meddelande om flyttning av renar. Konflikter mellan renägare och hundägare uppkommer enligt riksförbundet främst under älgjakten. Det har alltför ofta hänt att "strörenar" upphållit sig på områden där älgjakt bedrivits och att renägare begagnat sig av sin rätt av avliva hundar, även om dessa bara stört "strörenar". LRF anser vidare att skyldigheten att underrätta polismyndigheten om att hund dödas bör fullgöras omedelbart. Jägarnas riksförbund anser också att renägars rätt att döda hund under jakttid bör inskränkas. I sådant hänseende föreslås ett tillägg till 93 § varigenom föreskrivs att hund inte får dödas under tiden den 21 augusti—den 31 oktober med mindre polismyndigheten beslutat därom. Svenska jägareförbundet är kritiskt mot den i 93 § andra stycket andra punkten stadgade befogenheten att döda hund som utan tillsyn anträffas omedelbart efter det den jagat eller på annat sätt ofredat ren. Även mycket völdresserade och värdefulla hundar får på grund av detta stadgande dödas efter en kortare förlöpning, oavsett om det föreligger fara för förnyat angrepp eller inte. Enligt Jägareförbundet bör stadgandet i denna punkt upphävas. Också *Kenneklubben* finner förslaget otillräckligt från hundägarsynpunkt, bl. a. därför att det inte går att kontrollera att möjligheten att upptaga hunden verkligen allvarligt prövats, innan dödandet skett.

SSR uttalar att det föreslagna tillägget, varigenom hund som kan upptagas inte får dödas, överensstämmer med det förfarande som i dag i praktiken tillämpas. Riksförbundet förutser dock att föreslagen ändring kommer att medföra betydande svårighet i fråga om den bevisning som skall föras i vad mån hund kunnat upptagas eller inte i de fall hund måst dödas. Problemen med hundangrepp på renar kommer säkerligen att öka markant inom samhällen i renbetesområdena med hänsyn till att antalet hundar väntas stiga kraftigt. Om ändringarna vidtas trots förbundets avstyrkande, bör i motiven göras ett uttalande om bevisbördan vid talan om skadestånd mot den som dödat hund. Enligt SSR bör det åvila den som yrkar skadestånd att styrka att den dödade hunden under olika förhållanden låtit sig upptagas även av främmande personer.

5 Djurskyddslagen

5.1 Gällande bestämmelser

Djurskyddslagen avser enligt 1 § vård och behandling av husdjur och andra djur som hålls i fångenskap. I 2—6 §§ finns vissa allmänna be-

stämmelser om behandlingen av sådana djur. I 2 § första stycket ges den i sådant hänseende grundläggande föreskriften att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande. Enligt 5 § skall djur som blivit sjukt eller skadat omhändertas för erforderlig omvårdnad utan dröjsmål, om inte sjukdomen eller skadan är så svårartad att djuret bör dödas. I 7 § sägs att särskilda bestämmelser gäller i fråga om slakt av husdjur.

Med sistnämnda stadgande åsyftas lagen (1937: 313) om slakt av husdjur (ändrad senast 1971: 1110) och kungörelsen (1973: 271) om viss renslakt. Enligt lagens 1 § skall husdjur vid slakt bedövas omedelbart före blodets avtappande. Fjäderfä och kaniner får dock avlivas utan föregående bedövning, om huvudet hastigt skiljs från kroppen. Den som är under 18 år får vid slakt av husdjur endast bedöva och tappa av blod under uppsikt av äldre person (2 §). I 1 § kungörelsen om viss renslakt föreskrivs att ren skall bedövas med slaktpistol eller annan liknande slaktapparat vid slakt som företas på annat ställe än i offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Vid slakt till husbehov får dock bedövning ske genom nackstick med kniv. Förvildad ren och strövren får nedläggas med skott från kulvapen. Enligt 2 § skall redskap och vapen som avses i 1 § vara av typ som godkänts av lantbruksstyrelsen.

I djurskyddslagen finns ytterligare bestämmelser om dödande av djur. Sålunda föreskrivs i 13 § att djur som används för vetenskaplig forskning eller liknande ändamål inte får tillfogas större lidande än som är oundgängligt och att sådant djur skall dödas snarast, om det kan antas att avsevärt lidande åsamkas djuret också sedan operativt ingrepp eller annan åtgärd slutförts. Enligt 17 § får länsstyrelsen förordna att djur som är utsatt för djurplågeri skall omhändertas. Det ankommer på polismyndighet att efter värdering låta sälja eller döda djur som omhändertagits. Slutligen stadgas i 20 § att veterinär, polisman och i synnerligen trängande fall envar annan får föranstalta om dödande av djur som påträffas så svårt sjukt eller skadat att det omedelbart bör avlivas.

Djurskyddslagens bestämmelser om kastrering av djur i 9 § har ändrats genom beslut av 1973 års riksdag (prop. 1973: 31, JoU 1973: 20, rskr 1973: 171, SFS 1973: 269). Den nya regleringen innebär följande. Nötkreatur som är äldre än åtta månader och hund får kastreras endast om det är påkallat av medicinska skäl (första stycket). Kastrering av djur får utföras endast av veterinär, om inte Kungl. Maj:t förordnar annat (andra stycket). Med stöd av sistnämnda bestämmelse har Kungl. Maj:t närmare reglerat den tillåtna kastreringen genom kungörelsen (1973: 272) om kastrering av vissa husdjur. Enligt kungörelsens 1 § får den som inte är veterinär kastrera handjur av nötkreatur, får och svin, om djuret inte uppnått viss närmare angiven ålder, samt av ren oavsett djurets ålder. Kastrering som nu avses får företas endast om därvid används instrument av typ som godkänts av lantbruksstyrelsen (3 §).

Styrelsen får enligt 4 § meddela tillämpningsföreskrifter. Den som bryter mot bestämmelserna om kastrering kan dömas till böter enligt 21 § i lagen. Ansvar för djurplågeri enligt 16 kap. 13 § brottsbalken torde också kunna ifrågakomma.

Tillsynen på djurskyddslagens område utövas lokalt av hälsovårdsnämnden, regionalt av länsstyrelsen och centralt av lantbruksstyrelsen. Sistnämnda myndighet har att till ledning för övriga tillsynsorgan meddela erforderliga råd och anvisningar (14 § 1 mom. djurskyddslagen). Lantbruksstyrelsen har dock inte något liknande allmänt bemyndigande att meddela anvisningar eller föreskrifter som direkt riktar sig till allmänheten.

Försummelse att iaktta de i djurskyddslagen intagna allmänna bestämmelserna rörande djurs vård och behandling beläggs inte med straff i själva lagen. Sådan försummelse kan emellertid innebära djurplågeri och bestraffas då enligt brottsbalken.

5.2 Lantbruksstyrelsens förslag

I framställningen om föreskrifter rörande avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur konstaterar lantbruksstyrelsen inledningsvis att statsmakterna vid lagstiftning som under senare år företagits på djurskyddets område starkt strukit under önskemålet att i möjligaste mån skydda djur mot lidande i alla sammanhang. Styrelsen konstaterar vidare att djurskyddslagens grundläggande bestämmelse att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande också gäller för situationer när djur måste avlivas. I fråga om avlivning av hund, katt eller annat sällskapsdjur eller pälsdjur i fångenskap finns emellertid utöver denna allmänna bestämmelse inga bestämmelser som närmare reglerar det sätt på vilket avlivning skall eller bör ske. Det är enligt styrelsen en olägenhet att dylika bestämmelser saknas bl.a. därför att dessa djur många gånger avlivas av personer som inte har utbildning för uppgiften.

Enligt lantbruksstyrelsen har såväl veterinärer som andra under senare år framfört önskemål om detaljerade anvisningar rörande avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur. Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund har hos styrelsen gjort en direkt framställning om att sådana bestämmelser skulle utarbetas. Domstolar har vid flera tillfällen begärt yttrande i mål rörande ifrågasatt djurplågeri i samband med avlivning. Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning behövs det således detaljerade och för olika arter anpassade bestämmelser för avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur. Sådana bestämmelser bör inte tas in i djurskyddslagen eller annan lag utan de bör utfärdas av styrelsen. Ett bemyndigande för styrelsen att meddela ifrågavarande bestämmelser bör lämpligen tas upp i 7 § djurskyddslagen. På grund av det anförda föreslår lantbruksstyrel-

sen att 7 § djurskyddslagen kompletteras med en bestämmelse innebärande att lantbruksstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur som hålls i fångenskap.

Vid lantbruksstyrelsens framställning har fogats ett utkast till sådana föreskrifter som avses med det föreslagna bemyndigandet. Utkastet har utarbetats efter hörande av sakkunniga inom veterinärmedicin. För att belysa arten av de föreskrifter styrelsen anser erforderliga redovisas här utkastets innehåll i korthet. Utkastet inleds med allmänna förhållningsregler vid avlivning av här avsedda djur. Därefter följer föreskrifter, uppdelade i avsnitt för olika djurarter, i fråga om metoder för avlivning av dels hund och katt, dels kanin, marsvin, hamster, råtta och mus, dels pälsdjur. I de allmänna föreskrifterna sägs bl. a. att avlivning av sällskapsdjur bör utföras av veterinär. I vissa fall kan godtas att avlivning utförs av polisman eller annan som fyllt 18 år. Luftgevär får inte användas för att avliva sällskapsdjur.

Som metod för avlivning av hund eller katt föreskrivs i första hand tillförsel av narkosmedel i överskott eller annat för ändamålet speciellt avsett medel. Metoden kan i undantagsfall få användas av annan än veterinär under förutsättning att vederbörande är särskilt utbildad för metoden. I fråga om pälsdjur föreskrivs samma metoder som rörande hund och katt. Men dessutom sägs att avlivning också får företas på annat sätt, om bedövning först sker på något av de sätt som närmare anges.

I framställningen från lantbruksstyrelsen om viss komplettering av kastreringsbestämmelserna i 9 § djurskyddslagen erinras om att den år 1973 vidtagna ändringen i paragrafen grundade sig på en framställning från styrelsen. När sistnämnda framställning gjordes kände styrelsen inte till att försvarets hundskola i Sollefteå under senare år övergått till att rutinemässigt kastrera vid skolan utbildade blindledarhundar. Det är regelmässigt endast tikar som utbildas för detta ändamål. Syftet med operationen, som i detta fall innebär att äggstockar och livmoder opereras bort, är att göra djuren bättre lämpade för sin uppgift. De blir lugnare och man slipper alla störningar under löpningstiden. Inte heller under ärendets remissbehandling påpekades att kastrering gjordes på blindledarhundar. Skälet för kastrering av dessa kan inte rubriceras som medicinskt men är enligt styrelsens mening av sådan art och vikt att ingreppet bör få göras utan hinder av 9 §. Styrelsen anser därför att 9 § bör ändras för att möjliggöra detta. Det kan enligt styrelsen inte uteslutas att det kan uppkomma andra fall där dispens från förbudet att kastrera hund av annan anledning än medicinska skäl kan anses befogad. På grund av det anförda föreslår lantbruksstyrelsen att 9 § djurskyddslagen får ett tillägg av innebörd att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer ges möjlighet medge undantag från förbudet.

5.3 Remissyttrandena

Lantbruksstyrelsens båda förslag till ändring i djurskyddslagen godtas i princip av samtliga remissinstanser.

Beträffande förslaget om föreskrifter rörande avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur uttalar *veterinärhögskolan* sin tillfredsställelse med att sådana föreskrifter kommer till stånd. *Svenska lantarbetareförbundet* finner lantbruksstyrelsens synpunkter och förslag väl avvägda. *Sveriges veterinärförbund* anser att djurskyddskraven beträffande metoder för avlivning av ifrågavarande djur behöver skärpas. Enligt förbundet kommer bestämmelser av det slag det här är fråga om inte bara att bli normgivande för domstolarnas bedömning av ifrågasatt djurplågeri i samband med avlivning av djur utan också att på sikt positivt påverka den allmänna attityden till djurskyddet. *LRF* anser att bestämmelser rörande avlivning av sällskapsdjur är angelägna med hänsyn till att hållandet av sällskapsdjur snabbt ökar i omfattning. *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* och *Svenska djurskyddsföreningen* framför i ett gemensamt yttrande att det bör övervägas huruvida inte ifrågavarande föreskrifter också borde omfatta avlivning av burfåglar och vissa andra exotiska djur som hålls i fångenskap.

Flera remissinstanser däribland *statens veterinärmedicinska anstalt*, *veterinärhögskolan* och *Sveriges veterinärförbund* har i sina yttranden lämnat detaljerade synpunkter på det av lantbruksstyrelsen upprättade utkastet till föreskrifter rörande avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur.

När det gäller förslaget om viss komplettering av kastreringsbestämmelserna i 9 § djurskyddslagen bör det enligt *veterinärhögskolan* finnas möjlighet att medge undantag från förbudet att kastrera hund inte bara för blindledarhundar utan också för tikan som ägs av äldre, handikappade eller sjuka människor. Det kan vara lämpligt att tiken i sådana fall kastreras främst för att eliminera skötselsvårigheter i samband med löpningen. För dessa fall föreslår *högskolan* att frågan om undantag skall få avgöras av två veterinärer. Dessa skall åläggas skyldighet att meddela lantbruksstyrelsen om varje ingrepp och skälen till detsamma. Ett liknande förslag förs fram i ett gemensamt yttrande från *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* och *Svenska djurskyddsföreningen*.

6 Departementschefen

6.1 Jaktlagen

Enligt 22 § lagen (1938: 274) om rätt till jakt (jaktlagen) får jakträttsinnehavaren eller hans folk upptaga hund som löper lös i mark där det finns villebråd. Ägaren som skall underrättas om åtgärden är skyldig att betala visst belopp i lösen för hunden (första stycket). Han är även

skyldig ersätta den skada som får anses ha skett på villebrådsbeståndet (andra stycket). Går det inte att fånga in hund som löper lös och ofredar villebråd, får jakträttsinnehavaren eller hans folk enligt tredje stycket i paragrafen under tiden fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 20 augusti döda hunden om det av omständigheterna uppenbarligen framgår att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet. Den som sålunda dödat hund skall ofördröjligen anmäla saken till polisman i orten. Han äger annars inte till sitt fredande åberopa ifrågavarande befogenhet. Den som dödar annans hund utan att ha rätt därtill gör sig skyldig till skadegörelse enligt 12 kap. 1 § brottsbalken. Om någon uppsåtligt eller av grov oaktsamhet avlivar djur på ett sätt varigenom djuret otillbörligen utsätts för lidande, döms han för djurplågeri enligt 16 kap. 13 § samma balk.

Högsta domstolen har i fråga om 22 § tredje stycket jaktlagen uttalat (NJA 1966: 441), att — oavsett huruvida omständigheterna sådana de ter sig för den som dödar löslöpande hund uppenbarligen ger honom anledning att anta att löslöpandet beror på ägarens vårdslöshet — ansvar för skadegörelse inte inträder, om det sedermera utreds att ägaren varit vårdslös.

Hundägare som inte håller sin hund under erforderlig uppsikt riskerar inte bara att få hunden dödad utan också att själv bli bötfälld. Enligt 12 § jaktstadgan (1938: 279) råder nämligen hundförbud i mark där det finns villebråd under tiden den 1 mars—den 20 augusti och under annan tid som länsstyrelsen bestämmer. Under förbudstid får hund inte löpa lös i mark där förbudet gäller. Även under annan tid skall såväl jakthund, när den inte används vid jakt, som annan hund hållas under sådan tillsyn att den hindras från att driva eller förfölja villebråd. Brott mot dessa bestämmelser föranleder bötesstraff.

Vid 1968 års riksdag yrkades i två likalydande motioner att ifrågavarande bestämmelser i 22 § tredje stycket jaktlagen om rätt för jakträttsinnehavaren eller hans folk att döda annans hund skulle upphävas. Bestämmelserna kunde enligt motionärerna inte anses överensstämma med den i modern lagstiftning vedertagna principen att ingen har befogenhet att själv ta sig rätt. I motionerna anfördes vidare att det ofta ledde till bråk och osämja mellan grannar, när hund dödades med stöd av dessa bestämmelser. Efter remissbehandling av motionerna yttrade tredje lagutskottet (3LU 1968: 59) bl. a. att det inte kan förnekas att ifrågavarande stadgande är svårt att tillämpa och inbjuder till missbruk och trakasserier. De hörda jägarorganisationerna har varit ense om att förhållandena f. n. inte är tillfredsställande. Det finns risk för att rättsfallet NJA 1966: 441 kan medföra strängare rättstillämpning mot hundägarna. Enligt utskottet borde stadgandet upphävas i enlighet med motionsförslaget eller också ändras så att hundägarnas intressen tillgodosågs bättre än som nu är fallet. Bl. a. med hänsyn till att bestämmelser om

rätt att döda annans hund också fanns i annan lagstiftning var utskottet inte berett att avge något förslag till frågans lösning utan förordade att frågan genom Kungl. Maj:ts försorg skulle utredas närmare i enlighet med de riktlinjer utskottet angett. Genom skrivelsen 1968: 326 gav riksdagen Kungl. Maj:t till känna vad utskottet sålunda anfört.

Den av riksdagen begärda utredningen har redovisats i en inom jordbruksdepartementet utarbetad promemoria (Ds Jo 1973: 9). Enligt promemorian tillgodoser ifrågavarande bestämmelser i 22 § tredje stycket jaktlagen uppenbarligen jakträttsinnehavarens intressen i en utsträckning som inte kan anses förenlig med nutida uppfattning om hur intressekonflikter mellan medborgarna bör lösas. Bestämmelserna bör därför såsom riksdagen begärt ändras så att hundägarintresset tillgodoses bättre. Frågan om ändring av gällande bestämmelser kan emellertid inte, heter det i promemorian, ses enbart som en avvägning mellan hundägarens och jakträttsinnehavarens intressen. Med det synsätt som råder i dagens samhälle framstår det enligt promemorian som självklart att också naturvårdsintresset måste beaktas i sammanhanget. För att skydda den vilda faunan mot löslöpande hundar synes bestämmelser som ger möjlighet att döda sådan hund inte helt kunna undvaras i jaktlagstiftningen. De bestämmelser som behövs bör enligt promemorian utformas restriktivt och i första hand syfta till att tillgodose viltvårdsintresset. Därför föreslås i promemorian att befogenheten att avgöra huruvida löslöpande hund skall avlivas flyttas över till polismyndigheten som bör ha möjlighet att antingen själv låta döda hunden eller, om det befinnes lämpligt, uppdra åt jakträttsinnehavaren eller hans folk att vidta åtgärden. Förutom det i gällande lag uppställda kravet att det är fråga om hund som löper lös och jagar eller ofredar villebråd och som inte låter sig upptagas bör enligt promemorian som villkor för att polismyndigheten skall få besluta att döda hunden föreskrivas att åtgärden skall vara angelägen från viltvårdssynpunkt och försvarlig även med hänsyn till övriga omständigheter. Har hund kommit lös på grund av ägarens vårdslöshet, bör den omständigheten i och för sig kunna beaktas, men den bör enligt promemorian inte såsom nu är fallet tillmätas avgörande vikt. I promemorian anføres att den risk för trakasserier som är förbunden med nuvarande bestämmelser faller bort genom den föreslagna ordningen. Polismyndigheten förutsätts göra en objektiv bedömning med tyngdpunkten lagd på naturvårdssynpunkter. Ärende om dödande av hund bör inte, heter det i promemorian, få avgöras utan att polismyndigheten i enlighet med 15 § förvaltningslagen (1971: 290) berett hundägaren tillfälle att yttra sig, såvida inte en sådan åtgärd kan befaras avsevärt försvåra beslutets genomförande eller får underlätas på annan i nämnda lagrum angiven grund. Jakträttsinnehavarens befogenhet att döda hund som löper lös får enligt nuvarande bestämmelser utövas endast under tiden den 1 mars—den 20 augusti. I promemorian föreslås att polismyndighetens rätt att döda sådan hund skall gälla under hela året.

Promemorieförslaget har överlag tillstyrkts av remissinstanserna. Naturvårdsverket framhåller att förslaget är väl ägnat att tillgodose de olika intressen som gör sig gällande när fråga uppkommer om att döda löslöpande hund. Liknande uppfattning kommer till uttryck i bl. a. LRF:s remissyttrande. Hovrätten för Övre Norrland och rikspolisstyrelsen finner däremot nuvarande reglering lämpligare och avstyrker förslaget.

Jag instämmer i den i promemorian uttalade uppfattningen att bestämmelser som ger möjlighet att döda löslöpande hund inte helt kan undvaras i jaktlagstiftningen. Av promemorian och övrig utredning framgår emellertid att nuvarande reglering på området är mindre lämplig i vissa avseenden. Sålunda måste gällande bestämmelser anses på ett otidsenligt sätt i alltför stor utsträckning tillgodose jakträttsinnehavarens intressen. Vidare ger bestämmelserna möjlighet till missbruk genom att de kan användas bl. a. i trakasserande syfte. Jag vill erinra om att Svenska jägareförbundet tillstyrkt promemorieförslaget med hänvisning till att hundar oberättigat avlivats med stöd av nuvarande bestämmelser. Promemorians förslag innebär att hundägarens ställning stärks och att risken för missbruk elimineras. Förslaget får även anses ha fördelar från viltvårdssynpunkt med hänsyn till att ingripande mot löslöpande hund skall kunna ske under hela året.

Hovrätten och rikspolisstyrelsen har som skäl för sitt avstyrkande anfört att det på grund av den tid som krävs för polismyndighetens utredning och beslut kommer att bli praktiskt omöjligt att genast avbryta löslöpande hunds jakt och därigenom avvärja ett akut hot om viltskada. Med den föreslagna ordningen kan det enligt dessa remissinstanser inte väntas att polismyndigheten annat än undantagsvis omedelbart beslutar att låta avliva en hund, när det första gången anmäls att den löper lös och jagar eller ofredar villebråd. Den utredning som en sådan anmälan får antas föranleda torde emellertid ofta ge tillräckligt underlag för att polismyndigheten tämligen omgående skall kunna uppdra åt jakträttsinnehavaren att döda hunden, om denne på nytt anmäler att hunden löper lös. I sammanhanget förtjänar framhållas att möjligheterna att genast avbryta löslöpande hunds jakt första gången den anträffas i markerna är ganska begränsade även med nuvarande bestämmelser. Under tiden den 1 mars—den 20 augusti utövas nämligen jakt i förhållandevis ringa omfattning på grund av att de flesta vilda däggdjur och fåglar då är fridlysta. Med hänsyn härtill torde jakträttsinnehavare i gemen inte medföra skjutvapen i markerna under ifrågavarande tid. Det kan därför med fog antas att det i allmänhet inte är faktiskt möjligt för jakträttsinnehavare att genast döda löslöpande hund under tid då detta är tillåtet. Om jakträttsinnehavaren har skjutvapen med sig, när han första gången anträffar sådan hund, utgör lagens krav att löslöpanDET uppenbarligen skall bero på ägarens vårdslöshet en avhållande omständighet. Med hänsyn till det anförda kan den föreslagna ordningen enligt min

mening inte anses innebära någon mer påtaglig försämring i jämförelse med vad som hittills gällt såvitt avser möjligheterna att döda löslöpande hund. Då förslaget samtidigt såsom jag nyss anført har beaktansvärda fördelar främst med hänsyn till att nuvarande risk för missbruk till skada för hundägaren elimineras och att viltvårdsintresset blir bättre tillgodosett, förordar jag att ifrågavarande ändringar i jaktlagen genomförs.

6.2 Tillsynslagen

Enligt 1 § lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar (tillsynslagen) skall hund hållas under erforderlig tillsyn för att förebygga att den orsakar skada eller annan avsevärd olägenhet. Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur får enligt 2 § inte vara lös utomhus på annat område än sådant som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående inte har tillträde. Hålls får ute i trakten, gäller detta också beträffande hund som visat benägenhet att driva får. Hund på vilken 2 § är tillämplig kallas vanligen bitsk hund. Om tillsynen över hund eftersätts, äger polischefen i orten enligt 3 § första stycket meddela de föreskrifter som omständigheterna påkallar, såsom att hunden skall hållas bunden eller instängd. Är fråga om bitsk hund får polischefen enligt andra stycket i samma paragraf i stället för att meddela föreskrifter låta döda hunden, om han anser det nödvändigt. Anträffas sådan hund lös på område varöver ägaren eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande inte förfogar, får envar döda hunden. Sistnämnda bestämmelse innebär sålunda att det är tillåtet för vem som helst att döda bitsk hund som löper lös på t. ex. allmän plats. Skada som orsakas av hund skall enligt 4 § ersättas av ägaren oavsett om vållande föreligger eller inte. Den som bryter mot 2 § döms till böter.

I två likalydande motioner till 1969 års riksdag yrkades att tillsynslagen skulle ändras i två avseenden. Dels borde i lagen föreskrivas att hund alltid skall besiktigas av veterinär, innan polischef tar ställning till frågan om hunden skall avlivas. Sådan besiktning borde vara obligatorisk, eftersom polischef inte utan vidare kan anses sakkunnig när det gäller att avgöra frågan om en hund är farlig eller inte. Dels borde nuvarande rätt för envar att döda annans hund upphävas utom för fall av nöd. Det var enligt motionärerna felaktigt att en privatperson, vilken som helst, skulle ha rätt att efter egen bedömning döda en hund som kommit lös, om inte hunden uppträdde aggressivt. I sådana fall torde alltid nödrätt föreligga. Motionerna hänvisades till tredje lagutskottet (3LU 1969: 48) som förklarade sig dela motionärernas uppfattning att obligatorisk undersökning av veterinär borde ingå som ett led i den utredning som föregår polischefs avgörande om en hund skall avlivas eller inte. Utskottet framhöll att ifrågavarande förslag borde övervägas i samband med den översyn av bestämmelser om rätt att döda annans hund som skedde i anledning av tidigare nämnt beslut av 1968 års riksdag.

Beträffande förslaget att upphäva bestämmelsen om rätt för envar att avliva annans hund anförde utskottet bl. a. att värdet av denna bestämmelse ligger däri att den ger möjlighet till ingripande för att avvärja pågående angrepp mot främst får och annan boskap. Enligt utskottets mening förelåg inte skäl att upphäva bestämmelsen. Riksdagen biföll utskottets hemställan att riksdagen skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförde om obligatorisk veterinärbesiktning och att motionerna i övrigt inte skulle föranleda någon åtgärd (rskr 1969: 319).

I den förut nämnda departementspromemorian har även redovisats överväganden i anledning av ifrågavarande riksdagsbeslut. Enligt promemorian får med hänsyn till vad som anförts i tredje lagutskottets utlåtande anses klarlagt att polismyndighets rätt att låta döda bitsk hund behöver kompletteras med en bestämmelse om att yttrande från veterinär skall inhämtas, innan beslut om att avliva hunden fattas. Kan polismyndigheten utan vidare fastställa att en hund är farlig, bör myndigheten dock inte vara skyldig att föranstalta om veterinärundersökning. Detsamma bör enligt promemorian gälla fall där avgörandet inte kan skjutas upp i avbidan på undersökning, t. ex. om hunden inte kan infångas och dess löslöpande bedöms vara alltför riskfyllt för människor eller hemdjur. Undantag från skyldigheten att inhämta yttrande från veterinär bör därför enligt promemorian föreskrivas för det fall sådant yttrande uppenbarligen är obehövligt eller det är fara i dröjsmål. I promemorian föreslås att 3 § andra stycket tillsynslagen ändras i enlighet med det anförda. I sammanhanget påpekas att det också i ärende om dödande av hund enligt tillsynslagen bör gälla att sådant ärende inte får avgöras av polismyndigheten utan att hundägaren beretts tillfälle att yttra sig, om inte sistnämnda åtgärd får underlåtas enligt 15 § förvaltningslagen.

Promemorian tar sedan upp frågan om enskild persons rätt att döda bitsk hund, varvid understryks att ifrågavarande rätt kan utövas, oavsett om godtagbar anledning att döda hunden finns eller inte. Enligt promemorian framstår det som inkonsekvent att införa en bestämmelse om veterinärundersökning av bitsk hund, innan polismyndighet får avgöra om hunden skall avlivas, och samtidigt behålla bestämmelser som ger enskild vittgående befogenhet att själv avgöra den saken. Tillkomsten av stadgandet om nöd i 24 kap. 4 § brottsbalken har också aktualiserat frågan om inskränkning i tillsynslagens bestämmelser om enskilds rätt att döda annans hund. Nödstadgandet ger nämligen envar befogenhet att straffritt döda hund, om det behövs för att avvärja inlett eller förestående angrepp från hunden och det framstår som försvarligt med hänsyn till omständigheterna i övrigt. Enligt promemorian torde det alltid få anses försvarligt att döda hund, om människors liv eller hälsa är i fara. Likaså torde det anses försvarligt att döda hund som angriper boskap, om angreppet kan befaras medföra allvarigare skador. I detta

hänseende är det enligt promemorian svårt att närmare ange hur långt nödrätten sträcker sig. Det torde knappast finnas något från allmän synpunkt godtagbart behov att kunna avliva bitsk hund i andra situationer än nödsituationer. Det anspråk på skydd mot bitska hundar som medborgare i allmänhet med fog kan ställa får sålunda enligt promemorian anses tillräckligt tillgodosett genom brottsbalkens bestämmelser om nöd, och särskild reglering i tillsynslagen är inte erforderlig. När det gäller boskapsskötseln kan dock enligt promemorian ifrågasättas, om brottsbalkens reglering i ämnet ger tillräckligt skydd mot bitska hundar. Boskapsskötseln får nämligen anses särskilt utsatt för risk att åsamkas skador på grund av att sådana hundar löper lösa. Med hänsyn härtill och då det är osäkert hur långt nödrätten sträcker sig vid hunds angrepp på boskap bör det enligt promemorian i överensstämmelse med vad tredje lagutskottet ansett vara rimligt att i boskapsskötseln intresse ha kvar en reglering som ger ägare av boskap möjlighet att döda bitsk hund. På grund av det anförda föreslås i promemorian att nuvarande bestämmelse i 3 § andra stycket om rätt för envar att döda bitsk hund upphävs samt att i ett nytt tredje stycke i paragrafen införs en bestämmelse som efter mönster av rennäringslagen berättigar ägare eller vårdare av hemdjur att döda bitsk hund, om hunden anträffas på område där djuren samtidigt vistas. Kan hunden upptagas, skall den dock inte få dödas. Enligt förslaget bör vidare efter förebild av rennäringslagen föreskrivas skyldighet för den som dödar hund att anmäla förhållandet till polismyndigheten. Denna skyldighet bör fullgöras snarast möjligt, och den som bryter däremot skall enligt promemoriaförslaget dömas till böter. Därför föreslås också viss ändring i 5 §. I promemorian föreslås slutligen att uttrycket "polischefen i orten" i 3 § första stycket skall bytas ut mot "polismyndigheten" och att 6 och 7 §§ som innehåller vissa föreskrifter om forum och böter, vilka blivit överflödiga genom ikraftträdandet av rättegångsbalken resp. brottsbalken, upphävs.

Promemorians förslag till ändringar i tillsynslagen har överlag tillstyrkts av remissinstanserna. Förslaget är också enligt min mening välgrundat, och jag kan instämma i den motivering som givits i promemorian.

Föreningen för svensk hjortavel har hemställt att den som föder upp hjortar inom hägnade områden skall jämställas med ägare av hemdjur såvitt gäller befogenhet att döda hund som angriper djur inom sådant område. Jag kan medge att det finns vissa skäl som talar för föreningens förslag. Ifrågavarande form av viltuppfödning är emellertid en förhållandevis ny verksamhet som ännu har begränsad omfattning. Det är oklart i vad mån verksamheten i olika avseenden skall bedömas som boskapsskötsel eller jakt. Också verksamhetens betydelse från naturvårdssynpunkt är oklar. Bl. a. kan omfattande hägnader i markerna innebära en olägenhet från allemansrättslig synpunkt. Enligt vad jag

inhämtat är frågan om hållande av vilt inom hägnad och därmed sammanhängande problem föremål för granskning inom naturvårdsverket. Med hänsyn till det anförda är jag inte f. n. beredd att tillstyrka förningens yrkande. Jag vill i sammanhanget framhålla att uppfödare av hjortar torde ha rätt att med stöd av brottsbalkens bestämmelser om nöd avliva hund som angriper djuren, om åtgärden med hänsyn till omständigheterna måste anses försvarlig. Även jaktlagens bestämmelser om dödande av löslöpande hund torde kunna bli tillämpliga i vissa fall.

I anledning av påpekande av rikspolisstyrelsen vill jag framhålla att en hund måste anses som bitsk enligt tillsynslagen, även om benägenheten att angripa t. ex. människor endast beror på ägarens dåliga inflytande och sålunda inte föreligger, när hund och ägare är skilda åt. Polismyndigheten har följaktligen rätt att låta döda en sådan hund, om det inte går att på annat sätt stadigvarande skilja hunden från dess ägare. Styrelsen har vidare anfört att förslaget synes medföra ökade kostnader för förvaring av hunden under utredningstiden och hemställt om bestämmelser i ämnet. Jag är f. n. inte beredd att föreslå ändring i nuvarande ordning enligt vilken det allmänna står för dylika kostnader.

Jag är inte heller beredd att tillmötesgå ett förslag från Jägarnas riksförbund att vite skall införas som påföljd i stället för böter när det gäller brott mot sådana föreskrifter som polismyndigheten med stöd av 3 § första stycket meddelat ägaren i fråga om tillsyn av hund. Jag är inte övertygad om att vite skulle vara överlägset böter som medel att trygga efterlevnaden av föreskrifter varom här är fråga.

På grund av det anförda förordar jag i samråd med chefen för justitiedepartementet att promemorians förslag till lagändring genomförs.

6.3 Rennäringslagen

När renar befinner sig inom betesområde där renskötsel då är tillåten, skall enligt 93 § första stycket rennäringslagen (1971: 437) hund i trakten hållas i band eller instängd, om inte länsstyrelsen medger annat. Enligt paragrafens andra stycke får hund dödas av den som äger eller vårdar ren, om hunden anträffas medan den jagar eller på annat sätt ofredar ren inom område där renskötsel då är tillåten. Detsamma gäller om hund utan tillsyn anträffas omedelbart efter det att den på sådant område jagat eller på annat sätt ofredat ren. Enligt tredje stycket är den som sålunda dödat hund skyldig att anmäla förhållandet till polismyndigheten.

I motion som väcktes under riksdagens behandling av prop. 1971: 51 med förslag till rennäringslag m. m. yrkades att nyss återgivna bestämmelser i 93 § skulle erhålla ändrad utformning så att dels hund som låter sig uppkopplas inte får dödas, dels skyldigheten att anmäla dödan- det skall fullgöras omedelbart. Jordbruksutskottet som delade den i motionen framförda uppfattningen att hund som låter sig uppkopplas inte

borde få dödas anförde därutöver i huvudsak följande. Det är här ofta fråga om värdefulla jakthundar, och låter de sig omhändertas bör de återföras till ägarna. Utskottet vill understryka att om hund måste dödas detta får ske endast på sätt som inte förorsakar hunden onödigt lidande. Riksdagen bör ge Kungl. Maj:t till känna att den pågående översynen av jaktlagens och tillsynslagens bestämmelser om rätt att döda annans hund även bör avse ifrågavarande bestämmelser i rennäringslagen och att därvid bör beaktas vad utskottet nu anført. Beträffande yrkandet att anmälan om att hund dödates skall göras omedelbart var utskottet ense med motionärerna att sådan anmälan bör ske så snart som möjligt för att inte ägaren skall orsakas onödiga kostnader för hundens efterspanande. Med hänsyn till de stora avstånden i fjällvärlden borde dock inte i lagtexten anges att anmälan skall ske omedelbart. Motionsyrkandet därom borde därför enligt utskottet avslås. Riksdagen godkände utskottets betänkande i förevarande del (JoU 1971: 37 p. 13 och 14, rskr 1971: 216).

I den förut nämnda departementspromemorian har även redovisats den begärda översynen av 93 § rennäringslagen. I promemorian har riksdagens önskemål beträffande utformningen av andra stycket i paragrafen beaktats. Sålunda föreslås att detta stycke i enlighet med vad jordbruksutskottet förordat kompletteras så att det uttryckligen framgår att där reglerad befogenhet att döda annans hund endast får utövas mot hund som inte låter sig upptagas. Det påpekas att likformighet därigenom uppnås med jaktlagens och tillsynslagens motsvarande bestämmelser. Enligt promemorian bör den i paragrafens tredje stycke föreskrivna anmälningsskyldigheten vara utformad på samma sätt som i förslaget till ändring i tillsynslagen. Därför föreslås i promemorian ett tillägg innebärande att anmälan om dödande av hund skall göras snarast möjligt.

I promemorian framhålls i anslutning till jordbruksutskottets uttalande rörande sättet för dödande av hund att den som vid avlivande av hund tillfogar djuret otillbörligt lidande kan dömas för djurplågeri enligt brottsbalken. Därvid erinras om att djurplågeri efter lagändring år 1972 numera är straffbart även vid grov oaktsamhet. Enligt promemorian torde ytterligare bestämmelser i denna fråga inte behövas.

Samtliga remissinstanser utom Svenska samernas riksförbund (SSR) är positiva till att de ändringar i rennäringslagen som föreslagits i promemorian genomförs. LRF, Jägarnas riksförbund och Svenska jägareförbundet föreslår att renägares befogenhet att döda hund inskränks ytterligare.

SSR som uppger att förslaget överensstämmer med den ordning som i praktiken tillämpas i dag har avstyrkt förslaget. Som skäl härför anføres att svårigheter skulle uppkomma beträffande bevisningen i frågan om en hund kunnat upptagas. SSR hemställer vidare om ett motivuttalande som

klargör att den som yrkar skadestånd till följd av att hund dödats har bevisbördan för påstående att hunden kunnat upptagas. Enligt min mening är SSR:s farhågor i bevisfrågan överdrivna. Enligt allmänna processuella regler åligger det den som kräver skadestånd att styrka de omständigheter på vilka han grundar sitt anspråk. Jag anser inte att vad SSR anfört bör föranleda att promemorians förslag frångås. Å andra sidan kan jag inte ansluta mig till de remissinstanser som kräver att renägares rätt att döda annans hund skall inskränkas utöver vad som föreslagits i promemorian. Jag utgår från att det i de flesta fall är möjligt att etablera ett sådant mått av samarbete mellan renägare och jakträttsinnehavare att konflikter i samband med användning av hund vid jakt kan undvikas.

Jag förordar alltså att promemorians förslag till ändring i rennäringslagen genomförs.

6.4 Djurskyddslagen

Lagen (1944: 219) om djurskydd (djurskyddslagen) avser vård och behandling av husdjur och andra djur som hålls i fångenskap. I det syftet ges i lagen dels vissa allmänna bestämmelser och dels särskilda bestämmelser för skilda ämnen såsom i fråga om hållande av bandhund och i fråga om kastrering och kupering m. m.

Beträffande frågan om föreskrifter rörande avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur bör framhållas att lagens grundläggande allmänna föreskrift att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande också gäller när djur avlivas. I lagen ges polismyndighet rätt att låta döda djur som omhändertagits på grund av att det varit utsatt för djurplågeri. Vidare äger polisman och i synnerligen trängande fall envar annan rätt att döda djur som påträffas svårt sjukt eller skadat. Särskilda bestämmelser rörande förfarandet vid avlivandet av djur finns dock inte i djurskyddslagen. Däri erinras såvitt nu är i fråga endast om att det finns särskilda bestämmelser i fråga om slakt av husdjur (7 §). Åsyftade bestämmelser tas upp i lagen (1937: 313) om slakt av husdjur och kungörelsen (1973: 271) om viss renslakt. Till ledning för hälsovårdsnämnds och länsstyrelses tillsynsverksamhet enligt djurskyddslagen meddelar lantbruksstyrelsen som är central tillsynsmyndighet erforderliga råd och anvisningar. Lantbruksstyrelsen har däremot inte något liknande bemyndigande att meddela föreskrifter som riktar sig till allmänheten.

I framställning från lantbruksstyrelsen föreslås att styrelsen genom ett tillägg i 7 § skall bemyndigas meddela närmare föreskrifter om avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur som hålls i fångenskap. Till stöd härför anföras bl. a. följande. Eftersom djur varom nu är fråga många gånger avlivas av personer som inte har utbildning för uppgiften, är det en olägenhet att det saknas bestämmelser som närmare reglerar sättet

för avlivning. Hos styrelsen har under senare år gjorts framställningar om att detaljerade sådana bestämmelser borde utarbetas. Domstolar har vid flera tillfällen begärt yttranden i mål rörande ifrågasatt djurplågeri i samband med avlivning. Enligt styrelsens uppfattning behövs det sålunda i fråga om sällskapsdjur och pälsdjur detaljerade och för olika arter anpassade föreskrifter om sättet för avlivning. Föreskrifterna bör inte tas in i djurskyddslagen utan utfärdas av styrelsen med stöd av bemyndigande i lagen.

Vid lantbruksstyrelsens framställning har fogats utkast till sådana föreskrifter som avses med det föreslagna bemyndigandet. Beträffande innehållet i utkastet får jag hänvisa till min tidigare redogörelse (avsnitt 5.2).

Förslaget tillstyrks av samtliga remissinstanser. Också jag anser att särskilda bestämmelser om avlivning av djur behöver utfärdas. Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit bör sådana bestämmelser meddelas i administrativ ordning med stöd av bemyndigande i djurskyddslagen. Oavsett att det f. n. måhända behövs föreskrifter endast för avlivning av sällskapsdjur och pälsdjur, bör det bemyndigande som tas in i lagen omfatta alla djur på vilka lagen är tillämplig. Därigenom kan föreskrifter vid behov meddelas rörande avlivning av exempelvis burfåglar eller andra exotiska djur som hålls i fångenskap såsom två djurskyddsorganisationer föreslagit. Bemyndigandet, som inte bör inbegripa slakt av husdjur, synes i enlighet med förslaget lämpligen kunna införas som ett andra stycke i 7 §. Detta bör innehålla att närmare bestämmelser om avlivning av djur i annat fall än som avses i första stycket meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Upplysningsvis vill jag nämna att jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt lantbruksstyrelsen att meddela ifrågavarande bestämmelser.

Enligt lantbruksstyrelsens förslag kommer bestämmelserna om avlivning väsentligen att ha karaktär av anvisningar och rekommendationer rörande lämpliga metoder för avlivning. I flera fall avses anvisningar komma att lämnas på alternativa metoder. Det är givetvis inte uteslutet att också andra metoder än som rekommenderas i styrelsens bestämmelser kan godtas från djurskyddssynpunkt. Den som inte iakttar bestämmelserna torde i allmänhet kunna straffas för djurplågeri enligt brottsbalken. Med hänsyn härtill föreligger enligt min mening åtminstone inte f. n. något behov att genom särskilt stadgande straffsanktionera brott mot lantbruksstyrelsens bestämmelser om avlivning.

Lantbruksstyrelsen har också hemställt om viss komplettering av kastreringsbestämmelserna i 9 § djurskyddslagen. Dessa bestämmelser har tillkommit genom beslut av 1973 års riksdag (prop. 1973: 31, JoU 1973: 20, rskr 1973: 171, SFS 1973: 269). Enligt paragrafens första stycke får nötkreatur som är äldre än åtta månader och hund kastreras endast om det är på-

kallat av medicinska skäl. Enligt andra stycket får kastrering av djur utföras endast av veterinär, om inte Kungl. Maj:t förordnar annat. Med stöd av sistnämnda bestämmelse har Kungl. Maj:t närmare reglerat den tillåtna kastreringen genom kungörelsen (1973: 272) om kastrering av vissa husdjur. Den som bryter mot bestämmelserna om kastrering kan dömas till böter enligt 21 § djurskyddslagen.

Lantbruksstyrelsen erinrar om att 1973 års lagändring grundade sig på en framställning från styrelsen. När denna ingavs kände styrelsen inte till att försvarets hundskola under senare år övergått till att regelmässigt kastrera blindledarhundar som utbildas vid skolan. Det är i huvudsak fråga om tikar. Syftet med operationen är att göra djuren bättre lämpade för sin uppgift. Tikarna blir lugnare, och man slipper störningar under löpningstiden. Skälet för kastrering av blindledarhundar kan enligt styrelsen inte anses vara medicinskt men är av sådan art och vikt att ingreppet bör få göras utan hinder av 9 §. Enligt lantbruksstyrelsen kan inte uteslutas att det även kan uppkomma andra fall där dispens från förbudet att kastrera hund kan anses befogad, trots att medicinska skäl inte kan åberopas. På grund av det anförda föreslår lantbruksstyrelsen att i 9 § införs en bestämmelse som ger Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer möjlighet att medge undantag från ifrågavarande förbud.

Samtliga remissinstanser har ställt sig positiva till lantbruksstyrelsens förslag. Även jag finner förslaget väl motiverat och tillstyrker att det genomförs. Jag föreslår sålunda att 9 § första stycket djurskyddslagen ges det innehåll att nötkreatur som är äldre än åtta månader och hund får kastreras endast om det är påkallat av medicinska skäl, såvida ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordnar annat.

Jag vill upplysningsvis nämna att jag, om förslaget antas, ämnar föreslå Kungl. Maj:t att i kungörelsen om kastrering av vissa husdjur ta in en bestämmelse varigenom lantbruksstyrelsen får befogenhet att medge undantag från förbudet att kastrera hund, om synnerliga skäl föreligger. Med synnerliga skäl avses i första hand sådana skäl som föreligger i det aktuella fallet med blindledarhundar. Men det kan inte uteslutas att det undantagsvis kan förekomma också andra fall då starka sociala skäl kan anses rättfärdiga ett ingrepp av ifrågavarande slag. Så kan tänkas vara händelsen någon gång i det av veterinärhögskolan nämnda fallet då en tik ägs av en äldre, handikappad eller sjuk person som har svårigheter med skötseln under löpningstiden. Undantagsbestämmelsen bör självfallet tillämpas restriktivt.

6.5 Ikraftträdande

Samtliga de lagändringar som jag nu redovisat bör träda i kraft den 1 juli 1974.

7 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1938: 274) om rätt till jakt,
2. lag om ändring i lagen (1943: 459) om tillsyn över hundar,
3. lag om ändring i rennäringslagen (1971: 437),
4. lag om ändring i lagen (1944: 219) om djurskydd.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

